YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
29 päivänä kesäkuuta 1988 *

Asiassa 300/86,

jonka Vredegerecht van het kanton Brasschaat (Brasschaatin kantonin tuomioistuin, Belgia) on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen ensiksi mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Luc Van Landschoot, Veurne,

vastaan

NV Mera, Veurne,

ja

Fédération européenne des fabricants d'aliments composés (FEFAC), Bryssel,

Beroepsvereniging van de Mengvoederfabrikanten (Bemefa), Bryssel,

Fachverband der Futtermittelindustrie e.V., Bonn,

Danske Korn- og Foderstof Im- og Eksportørers Fællesorganisation (Dakofo), Kööpenhamina,

Syndicat national des industriels de l'alimentation animale (SNIA), Pariisi,

Irish Corn and Feed Association, Dublin,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

Associazione nazionale tra i produttori di alimenti zootecnici (Assalzoo), Rooma,

Koninklijke Vereniging Het Comité van graanhandelaren, Rotterdam,

Vereniging van Nederlandse Mengvoederfabrikanten, Haag,

Confederación Española de Fabricantes de Piensos Compuestos, Madrid,

Federation of Agricultural Co-ops, Lontoo,

United Kingdom Agricultural Supply Trades Association (Ukasta), Lontoo,

Syndicat national du commerce des grains et légumes secs (Synagra), Bryssel,

väliintulijoina,

ennakkoratkaisun vilja-alan yhteisvastuumaksun soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 30 päivänä kesäkuuta 1986 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 2040/86 (EYVL L 173, s. 65) pätevyydestä,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja G. Bosco sekä tuomarit U. Everling, Y. Galmot, R. Joliet ja F. Schockweiler,

julkisasiamies: M. Darmon,
kirjaaja: hallintovirkamies D. Louterman,

ottaen huomioon huomautukset, joita ovat esittäneet:

- NV Mera ja väliintulijat edustajinaan I. Van Bael, J.-F. Bellis ja J.-P. Spitzer,

- Italian hallitus asiamiehenään I. Braguglia,

– Euroopan yhteisöjen komissio asiamiehenään R. C. Fischer,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen ja 17.11.1987 pidetyn suullisen käsittelyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 9.2.1988 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Vredegerecht van het kanton Brasschaat on 26.11.1986 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 1.12.1986, esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen, joka koskee vilja-alan yhteisvastuumaksun soveltamisesta annetun komission säännöstön pätevyyttä.

2 Tämä kysymys on esitetty riita-asiassa, jossa asianosaisina ovat maatalouden harjoittaja Luc Van Landschoot ja rehuseoksia teollisesti valmistava NV Mera -yhtiö. Kyseinen yhtiö on ostanut Van Landschootilta 4 925 kilogrammaa vehnää 44 252 Belgian frangin suuruiseen kokonaishintaan; samalla yhtiö oli vähentänyt kyseisestä hinnasta 1 242 Belgian frangin suuruisen summan vilja-alan yhteisvastuumaksuna ilmoittaen tältä osin, että viljan ensimmäisen asteen jalostuksen toteuttajana yhtiön tuli siirtää kyseinen maksu viljan tuottajan maksettavaksi.

3 Vredegerecht van het kanton Brasschaatissa nostamassaan kanteessa Van Landschoot vaatii, että NV Mera velvoitetaan maksamaan hänelle häneltä pidätettyä yhteisvastuumaksun määrää vastaava 1 242 Belgian frangin summa korkoineen. Vaatimuksensa tueksi Van Landschoot väittää, että kyseinen maksu on otettu käyttöön perustamissopimuksen 40 artiklan 3 kohdan yleisen yhdenvertaisuusperiaatteen sekä asiaa koskevan neuvoston säännöstön vastaisesti.

4 Koska Vredegerecht on näin ollen katsonut asian ratkaisun määräytyvän sen mukaan, onko vilja-alan yhteisvastuumaksua koskeva komission säännöstö pätevä, se on lykännyt asian käsittelyä ja esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko yhteisvastuumaksu, jonka soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt vahvistetaan 30.6.1986 annetussa asetuksessa (ETY) N:o 2040/86, pätevä?"

5 Pääasiaa koskevia tosiseikkoja, asiaan liittyviä yhteisön säännöksiä, menettelyn kulkua sekä yhteisöjen tuomioistuimelle esitettyjä huomautuksia koskevat tarkemmat tiedot ilmenevät suullista käsittelyä varten laaditusta kertomuksesta. Oikeudenkäyntiasiakirjojen näitä osia käsitellään jäljempänä vain, mikäli se on tarpeen tuomioistuimen perustelujen selvittämiseksi.

Esitetyn kysymyksen tarkoitus

6 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että vilja-alan yhteisvastuumaksujärjestelmästä kansallisessa tuomioistuimessa esitetty väite koskee pääasiallisesti kyseisestä maksusta vapauttamisessa noudatettuja yksityiskohtaisia sääntöjä, jotka vahvistetaan vilja-alan yhteisvastuumaksun soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 30 päivänä kesäkuuta 1986 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 2040/86 (EYVL L 173, s. 65) 1 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa sellaisena kuin se on muutettuna 12.8.1986 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 2572/86 (EYVL L 229, s. 25). Pääasiallisesti siinä säädetään, että tuottajan maatilallaan toteuttama ensimmäisen asteen jalostus vapautetaan yhteisvastuumaksusta, jos näin jalostettu tuote käytetään eläinten ruokintaan samalla tilalla ja jos jalostuksessa käytetyt laitteet kuuluvat tilan maatalouslaitteistoon. Esitettyä pätevyyttä koskevaa kysymystä on näin ollen tarkasteltava tämän säännöksen perusteella.

7 NV Mera ja sitä tukevat väliintulijat väittävät, että kyseinen säännöstö on pätemätön. Tältä osin ne vetoavat ensisijaisesti siihen, että maksusta vapauttamisessa noudatettu järjestelmä on syrjivä. Ne katsovat, että asetuksessa (ETY) N:o 2040/86, sellaisena kuin se on muutettuna, maksusta vapautetaan kaikki maatalouden harjoittajat, jotka jalostavat tilallaan viljaa karjansa rehuksi, ja lisäksi, että komission antaman tulkinnan mukaan näin ei ole ainoastaan silloin kun maatalouden harjoittajat itse tuottavat viljan vaan myös silloin kun nämä ostavat viljan kolmansilta osapuolilta. Sitä vastoin asetuksessa ei myönnetä mitään vapautusta rehuseosten teollisille valmistajille silloinkaan, kun tällaisen valmistajan jalostaman viljan on toimittanut maatalouden harjoittaja, joka käyttää näin jalostetun tuotteen myöhemmin omalla tilallaan. NV Mera ja väliintulijat väittävät lisäksi, että yhteisvastuumaksun määrääminen ainoastaan teollisten jalostajien maksettavaksi ei ole asiaa

koskevan neuvoston säännöstön tavoitteen, joka on viljamarkkinoiden tasapainon palauttaminen, mukaista.

8 Italian hallitus ja komissio puolestaan väittävät kyseisen säännöstön olevan pätevä ja kiistävät, että se olisi luonteeltaan syrjivä. Ne vetoavat ensiksikin siihen, että maatalouden harjoittaja, joka jalostaa viljaa omalla tilallaan käyttääkseen sen eläinten ruokintaan samalla tilalla, on eri asemassa verrattuna sekä teolliseen jalostajaan että tuottajaan, joka myy viljaa jalostettavaksi. Italian hallituksen ja komission mukaan vapautuksen myöntämisellä ensiksi mainitulle ryhmälle samanaikaisesti, kun se evätään kahdelta muulta toimijaryhmältä, ei näin ollen syrjitä tuottajia eikä jalostajia. Myöskään kuluttajien syrjintää ei voida niiden mukaan katsoa tapahtuneen, koska maatilojen, joilla kulutetaan viljaa, on aina mahdollista saada maksusta vapautus joko jalostamalla oma tuotantonsa tai jalostamalla muilta maatalouden harjoittajilta ostettua viljaa.

9 ETY:n perustamissopimuksen 40 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan mukaan yhteisessä markkinajärjestelyssä ei saa syrjiä toimijoita yhteisössä. Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kyseisessä määräyksessä, joka on yleisen yhdenvertaisuusperiaatteen erityinen ilmaisu, edellytetään, että toisiinsa rinnastettavia tilanteita ei kohdella eri tavoin, ellei tällaista eroa voida objektiivisesti perustella. Oikeudenkäynnin asianosaisten esittämien huomautusten perusteella on aiheellista tarkastella ensiksi sitä, aiheutuuko asetuksen (ETY) N:o 2040/86 1 artiklan 2 kohdan toisesta alakohdasta, sellaisena kuin se on muutettuna, viljan jalostajien syrjintää.

Viljan jalostajien syrjintä

10 Edellä mainitussa 1 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa vapautetaan yhteisvastuumaksusta tuottajat, jotka jalostavat viljaa omalla tilallaan kyseisen tilan laitteilla ja jotka käyttävät näin jalostetun tuotteen samalla tilalla. Sitä vastoin siinä ei säädetä tällaisen vapautuksen myöntämisestä muulloin eikä etenkään teollisille jalostajille.

11 Tältä osin on aiheellista palauttaa mieliin, että yhteisvastuumaksua koskevan yhteisön säännöstön tavoitteena on rajoittaa viljan rakenteellisia ylijäämiä markkinoilla. Tämän tavoitteen huomioon ottaen on perusteltua, että maksua kannetaan ainoastaan markkinoille saatettavan viljan jalostuksesta, koska ainoastaan sillä markkinoiden ylijäämiä lisätään, kun taas suljetussa kierrossa pidetyt viljan määrät eivät kartuta ylijäämiä.

12 Edellä esitetystä seuraa, että jalostajia on perusteltua kohdella eri tavoin sen mukaan, saatetaanko näiden jalostamat tuotteet markkinoille vai käytetäänkö ne jalostajan tilalla. Näin ollen on periaatteessa hyväksyttävää, että teolliset jalostajat saavat erilaisen kohtelun kuin maatilajalostajat, koska ensiksi mainitut harjoittavat jalostusta pääsääntöisesti myydäkseen jalostamansa tuotteet markkinoille.

13 Tällainen erilainen kohtelu ei ole kuitenkaan perusteltua siltä osin kuin teollinen jalostaja ei myy jalostamiaan tuotteita markkinoille vaan toimittaa ne viljan tuottajalle sillä edellytyksellä, että tämä käyttää ne omalla tilallaan, koska tällöin kyseiset tuotteet eivät kartuta markkinoiden ylijäämiä.

14 Näin ollen on todettava, että asetuksen (ETY) N:o 2040/86 1 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa, sellaisena kuin se on muutettuna, syrjitään teollisia jalostajia siltä osin kuin nämä jalostavat sellaisten tuottajien toimittamaa viljaa, jotka kuluttavat näin jalostetun tuotteen itse, sellaisiin maatilajalostajiin nähden, jotka jalostavat itse tuottamaansa viljaa käyttääkseen näin jalostetun tuotteen tilallaan.

15 Sama pätee tuottajiin, jotka jalostavat itse tuottamansa viljan joko muualla kuin omalla tilallaan tai muilla kuin kyseisen tilan laitteistoon kuuluvilla laitteilla, jos kyseiset tuottajat käyttävät näin jalostetun tuotteen omalla tilallaan.

16 Tätä päätelmää ei voida kiistää vetoamalla niihin käytännön vaikeuksiin, joita maatiloilla toteutettujen jalostustoimien valvonnasta aiheutuu, jos maksusta myönnettävä vapautus rajataan koskemaan ainoastaan tuottajia, jotka jalostavat viljaa omalla tilallaan kyseisen tilan laitteilla. Tällainen rajoitus on erityisen perusteeton sen vuoksi, että etenkin pienet maatilat, joiden voimavarat ovat liian vähäiset jalostuksessa tarvittavien laitteiden rahoittamiseen, joutuvat sen vaikutuksesta epäsuotuisaan asemaan.

17 Jalostajien syrjintää ei voida kuitenkaan osoittaa todeksi sillä pääasian vastaajan esittämällä väitteellä, että komission yksiköiden 5.9.1986 jäsenvaltioille lähettämässä telekssanomassa esitetyn tulkinnan mukaisesti myös ne maatilajalostajat, jotka ostavat viljaa kolmansilta osapuolilta jalostaakseen sen tilallaan ja käyttääkseen näin jalostamansa tuotteen siellä, saavat maksusta vapautuksen. Tosiasiallisesti tällainen tulkinta ei ole asetuksen (ETY) N:o 2040/86 1 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukainen sellaisena kuin se on muutettuna.

18 On totta, että kyseisen säännöksen saksan- ja englanninkielisissä versioissa käytetään yleisiä ilmaisuja *Landwirt* ja *farmer*, jolloin jää epäselväksi, tarkoitetaanko kyseisessä säännöksessä myös sellaista maatalouden harjoittajaa, joka ei itse tuota viljaa. Kyseisen säännöksen kaikilla muilla kielillä laadituista alkuperäisversioista käy kuitenkin selvästi ilmi, että ainoastaan viljan tuottajan itsensä toteuttama viljan ensimmäisen asteen jalostus voidaan vapauttaa maksusta. Viimeksi mainittu tulkinta on sopusoinnussa yhteisvastuumaksua koskevan säännöstön tavoitteen kanssa, joka on taloudelliseen kiertoon tulevan viljantuotannon ylijäämän rajoittaminen, ja näin ollen kyseistä tulkintaa on pidettävä ensisijaisena. Tällä tavoin tulkittuna säännös ei näin ollen ole tältä osin syrjivä.

Viljan tuottajien ja kuluttajien syrjintä

19 Vilja-alan yhteisestä markkinajärjestelystä 29 päivänä lokakuuta 1975 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2727/75, sellaisena kuin se on muutettuna 23.5.1986 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 1579/86 (EYVL L 139, s. 29), 4 artiklan 6 kohdan nojalla, jos sitä tarkastellaan yhdessä asetuksen (ETY) N:o 2040/86 2 artiklan 1 kohdan ja 5 artiklan 1 kohdan kanssa, toimijat, jotka toteuttavat jalostuksen, siirtävät maksettavakseen määrätyn maksun tuottajien maksettavaksi.

20 Edellä esitetystä seuraa, että viljan tuottajien syrjintää voidaan katsoa tapahtuneen ainoastaan siltä osin kuin viljan jalostajia on syrjitty. Koska tuottajien syrjintää koskeva väite näin ollen sulautuu jalostajien syrjintää koskevaan väitteeseen, sitä ei ole syytä tarkastella erikseen.

21 Viljan kuluttajien syrjintää koskevan väitteen osalta on riittävää todeta, että koska maksu siirretään, siitä aiheutuvan rasituksen kantavat yksinomaan viljan tuottajat. Kuluttajat eivät voi näin ollen väittää tulleensa syrjityiksi kyseisestä maksusta vapauttamisessa noudatettujen yksityiskohtaisten sääntöjen vuoksi.

Ennakkoratkaisun ulottuvuus

22 Edellä esitetyistä näkökohdista kokonaisuutena ilmenee, että asetuksen (ETY) N:o 2040/86 1 artiklan 2 kohdan toisesta alakohdasta aiheutuu edellä täsmennetyissä olosuhteissa toimivien viljan jalostajien ja tuottajien osittaista

syrjintää. Näin ollen kyseinen säännös on julistettava tältä osin pätemättömäksi. Yhteisön lainsäätäjän on tehtävä johtopäätökset tästä tuomiosta ja toteutettava tarvittavat toimenpiteet toimijoiden yhdenvertaisuuden takaamiseksi maksusta vapauttamisessa noudatetun riidanalaisen järjestelmän osalta.

23 On kuitenkin todettava, että käsiteltävänä olevaan tapaukseen liittyvissä erityisolosuhteissa, joissa syrjintä aiheutuu pikemminkin siitä, mitä kyseisessä asetustekstissä ei säädetä, kuin säännöksestä itsestään, kyseisen säännöksen pelkästä pätemättömäksi julistamisesta olisi seurauksena, ettei mitään vapautuksia voitaisi myöntää, kunnes uusi säännöstö vahvistetaan.

24 Näin ollen on perustamissopimuksen 174 artiklan toista kohtaa, jonka mukaan yhteisöjen tuomioistuin voi todeta, että sen kumoaman asetuksen vaikutuksia on pidettävä pysyvinä, sovellettava analogisesti samoista oikeusvarmuuteen liittyvistä syistä, jotka ovat kyseisen määräyksen taustalla. On näin ollen syytä täsmentää, että kunnes uudet säännökset annetaan, toimivaltaisten viranomaisten on jatkettava pätemättömäksi julistetussa säännöksessä säädetyn vapautuksen soveltamista mutta ulotettava se koskemaan myös todetun syrjinnän kohteena olleita toimijoita.

25 Esitettyyn kysymykseen on näin ollen vastattava seuraavasti:

"- Komission 30.6.1986 antaman asetuksen (ETY) N:o 2040/86 1 artiklan 2 kohdan toinen alakohta, sellaisena kuin se on muutettuna 12.8.1986 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 2572/86, on pätemätön siltä osin kuin siinä vapautetaan tuottajan tilalla kyseisen tilan laitteilla toteutettu viljan ensimmäisen asteen jalostus yhteisvastuumaksusta, jos näin jalostettu tuote käytetään samalla tilalla, mutta siinä ei säädetä muualla kuin tuottajan tilalla tai muilla kuin kyseisen tilan maatalouslaitteistoon kuuluvilla laitteilla toteutetun ensimmäisen asteen jalostuksen vapauttamisesta kyseisestä maksusta, kun näin jalostettu tuote käytetään kyseisellä tilalla.

- Yhteisön lainsäätäjän on tehtävä johtopäätökset tästä tuomiosta ja toteutettava tarvittavat toimenpiteet toimijoiden yhdenvertaisuuden takaamiseksi maksusta vapauttamisessa noudatetun riidanalaisen järjestelmän osalta.

- Tällä välin toimivaltaisten viranomaisten on jatkettava kyseisessä säännöksessä säädetyn vapautuksen soveltamista, mutta ulottaen sen koskemaan myös todetun syrjinnän kohteena olleita toimijoita."

Oikeudenkäyntikulut

26 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Italian hallitukselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Vredegerecht van het kanton Brasschaatin 26.11.1986 tekemällään päätöksellä sille esittämän kysymyksen seuraavasti:

1) **Komission 30.6.1986 antaman asetuksen (ETY) N:o 2040/86 1 artiklan 2 kohdan toinen alakohta, sellaisena kuin se on muutettuna 12.8.1986 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 2572/86, on pätemätön siltä osin kuin siinä vapautetaan tuottajan tilalla kyseisen tilan laitteilla toteutettu viljan ensimmäisen asteen jalostus yhteisvastuumaksusta, jos näin jalostettu tuote käytetään samalla tilalla, mutta siinä ei säädetä muualla kuin tuottajan tilalla tai muilla kuin kyseisen tilan maatalouslaitteistoon kuuluvilla laitteilla toteutetun ensimmäisen asteen jalostuksen vapauttamisesta kyseisestä maksusta, kun näin jalostettu tuote käytetään kyseisellä tilalla.**

2) **Yhteisön lainsäätäjän on tehtävä johtopäätökset tästä tuomiosta ja toteutettava tarvittavat toimenpiteet toimijoiden yhdenvertaisuuden takaamiseksi maksusta vapauttamisessa noudatetun riidanalaisen järjestelmän osalta.**

3) **Tällä välin toimivaltaisten viranomaisten on jatkettava kyseisessä säännöksessä säädetyn vapautuksen soveltamista mutta ulotettava se koskemaan myös todetun syrjinnän kohteena olleita toimijoita.**

Bosco Everling

Galmot Joliet Schockweiler

Julistettiin Luxemburgissa 29 päivänä kesäkuuta 1988.

J.-G. Giraud
kirjaaja

G. Bosco
viidennen jaoston puheenjohtaja